

Novi Sad
2021.

Saša Ozmo

SPORTSKO NOVINARSTVO

korak po korak ka uspešnom sportskom novinaru

Za izdavača:

Strahinja Vujić

Ilustracije na koricama i u knjizi:

Leo Matković

Lektura i korektura:

Biljana Vasić

Luka Totaj

Grafička priprema i štampa:

Futura, Novi Sad

Tiraž:

700

Izdavač:

Jež izdavaštvo

www.jez.rs

Izdavač se zahvaljuje prijateljima bez čije pomoći
ova knjiga ne bi bila moguća.

Mojoj Mini

PREDGOVOR

Perom profesionalca, srcem dečaka

Saša Ozmo napisao je knjigu o sportu i u slavu sporta. Za jedne su sportisti heroji, za druge vojnici bez uniformi. Čuveni pisac Džordž Orvel prema sportu nije imao mnogo milosti, napisao je: „Ozbiljan sport nema ništa sa fer igrom. U njemu ima toliko mržnje, zavisti, nepoštovanja bilo kakvih pravila... Drugim rečima, ozbiljan sport je rat u kome jedino nema pucanja.”

Pred nama je knjiga koja nas svakim redom uverava da Orvel ova puta nije bio u pravu. To je delo koje će sa uživanjem čitati i oni kojima sport možda nije najvažnija glavna ili sporedna stvar u životu. Ovo je pre svega štivo koje je napisao ozbiljan, stručan sportski novinar sa ogromnim srcem dečaka (bukvalno se naježim od autorovog opisa atmosfere čuvenog meča Đoković – Federer u pet setova na Vimbldonu 2019, kada je Novak pobedio u jednom od bezbrojnih taj brejkova dok je publika sve vreme bila protiv njega).

Saša Ozmo je veliki, strastveni zaljubljenik u sport. Upoznao je sve značajne tenisere na svetu, a sa mnogima napravio i razgovor – nekako kao da je oduvek znao onaj aksiom „da je bol privremen, a odustajanje večno”, pa nikada od sagovornika nije odustajao. Neke je čekao za intervju i godinama. I za to vreme pripremao se za razgovore sa njima.

Evo knjige pune anegdota, primera, doživljaja – kao prava knjiga posvećena sportu, nije pisana mastilom, već emersonovski *od krvi je i mesa*. Davno je Dražen Dalipagić citirao Čerčila kada je govorio o košarci: „Krv, znoj i suze”. A u ovoj knjizi čekaju vas detalji i o tome kako izgleda kada novinar krvari, pa mu slavna teniserka dodaje maramicu za vreme intervjua, kako Đoković analizira samopouzdanje, kako izgleda stvarni sport i stvarni život sportskog novinara, onda kada se pogase reflektori i isključe kamere.

Saša Ozmo piše o svemu onome što ga je naučila decenijska, izuzetno bogata i uspešna karijera, kada je diljem planete putovao i izveštavao sa najvećih sportskih, najčešće teniskih mečeva. Ovde on piše o svim kvalitetima dobrog pisanja o sportu i daje niz primera i uputstava onima koji će se sportskim novinarstvom tek baviti. Ističe neophodnost da savremeni novinari budu visokoobrazovani, uvek temeljno pripremljeni, izvanrednih manira, strpljivi i – puni razumevanja za nešto toliko lepo i tako surovo kao što je sport.

Navratilova je jednom rekla: „Lopticu baš briga koliko imam godina”. Iskreno, i publiku. Baš kao i u životu umetnika, i u životu sportiste svi računaju samo poslednji rezultat. Briše se i lako zaboravlja sve pre toga. Zato je ova knjiga Saše Ozma važna – u njoj će mladi koji žele da se bave sportom naći mnogo korisnih usmerenja i uputstava, a oni koji poznaju sport uvideće mnogo onoga što o sportskom novinarstvu nisu znali.

Sašu Ozma upoznala sam kada je imao jedva dvadesetak godina. Bio je jedan od mojih briljantnih studenata. I tada mi je rekao da studira novinarstvo kako bi bio sportski novinar, i da ga najviše zanima tenis. Stajao je preda mnom, mlad, odlučan, lepo vaspitan i tako željan znanja. Oboje smo znali da će uspeti. Posle jednog predavanja, imao je samo jedno pitanje: „Jeste li bili na Vimbldonu?”, potvrdno sam odgovorila. Njemu su zasijale oči: „I, kako je?” „Videćeš”, odgovorila sam.

Tada nismo znali da će on na Vimbldonu, Rolan Garosu, u Njujorku provoditi tek nešto manje vremena nego kod kuće u Beogradu.

dr Sanja Domazet

ZAŠTO JE NASTALA OVA KNJIGA?

Odgovarajući na brojna pitanja mladih ljudi, srednjoškolaca i studenata, o tome šta je potrebno da preduzmu kako bi postali sportski novinari, polako sam artikulisao i širio odgovore, sve ih više povezujući u koherentnu celinu. Iz tih razmišljanja rodila se ideja za knjigu koju držite u ruci – želeo sam na jednom mestu da objedinim sve ono što, na osnovu svog skoro deceniju i po dugog iskustva u medijima, smatram da pravi sportski novinar treba da zna. Zato se nadam da će knjiga biti korisna onima koji žele da postanu sportski novinari, onima koji to već jesu kako bi se poboljšali u poslu, ali i onima koje jednostavno zanima kako izgleda profesionalni život sportskog novinara.

Akcentat je na praktičnim savetima koji mogu momentalno da se primene. Teorija je zastupljena samo koliko je to potrebno da bi se razumeli primeri koji su srž knjige – izdvojio sam i najveće greške u svojoj karijeri i neke od intervjuva i tekstova na koje sam najponosniji, pošto je nužno znati i kako ne treba i kako treba, tj. učiti i iz negativnih i iz pozitivnih iskustava.

Knjiga se može posmatrati kao priručnik, ali nisam se držao strogog, udžbeničkog stila, naprotiv, pisao sam neformalnije u nastojanju da redovi pred vama istovremeno budu i edukativni i zabavni.

Svoju karijeru većim delom proveo sam kao internet novinar, s povremenim izletima na televiziju – pojedini delovi važe jedino za internet, ali većina napisanog primenjiva je u svakoj vrsti novinarstva.

Opisao sam osnovne preduslove potrebne kako bi neko postao vrstan (sportski) novinar, bavio sam se čestim greškama kod pisanja vesti, važnošću naslova i time kako da njima izvučete najviše iz svog teksta, tehnikama pomoću kojih će vaši intervjui biti bolji, zatim izjavama posle utakmica, različitim vrstama autorskih tekstova, ali i time kako se grade i ne guju odnosi sa sagovornicima.

Društvene mreže sastavni su deo današnjeg novinarstva, njima sam posvetio poglavlje pišući o značaju promocije i društvenim mrežama kao

izvorima informacija, a potom sam u pomoć pozvao Ivana Minića, koji je o specifičnosti društvenih mreža pisao nudeći primere iz svog bogatog iskustva u oblasti internet marketinga.

Posebno poglavlje predviđeno je za korisne savete koji će vam značiti u svakodnevnom radu, a izdvojio sam i nekoliko zanimljivih i poučnih anegdota iz svoje karijere.

Nebojša Višković i Vladimir Novaković pisali su o suštini posla sportskog komentatora – svoje principe izložili su takođe uz brojne primere iz svojih karijera, a s Vladom sam razgovarao i o specifičnosti televizijskih vesti.

Za kraj, u posebnom prilogu izdvojio sam u celosti neke od svojih tekstova i intervjua, na kojima naučeno možete da primenite.

Nadam se da će vam knjiga biti značajna u profesionalnom životu i da ćete uživati čitajući je, kao što sam ja uživao dok sam je pisao.

I

PREDZNAVANJE S KOJIM SE IDE U – NOVINARSTVO

Imao sam tu privilegiju da nekoliko puta držim predavanja kod profesorke Sanje Domazet na Fakultetu političkih nauka (FPN) Univerziteta u Beogradu ili u redakcijama u kojima sam radio, da budem zvanični i nezvanični mentor mnogim mladim novinarima, ali i da na društvenim mrežama odgovaram na pitanja onih koji žele da postanu sportski novinari.

Svi ti razgovori o tome kako se postaje valjan sportski novinar mogu da se sažmu u tri osnovne stavke: pismenost, temeljno poznavanje onoga o čemu se piše, kao i spremnost da se prihvati kritika i da se na osnovu nje napreduje (samokritika se podrazumeva). Ako profesionalno živite navedene principe i u njima istrajete, izvući ćete ono najdragocenije iz sebe.

1. Pismenost i stil

Jezik je jedna od odrednica identiteta nacije i posao novinara, između ostalog, jeste da ga čuvaju i da budu reper za druge. Pismenost novinara trebalo bi da se podrazumeva, ali to nažalost nije slučaj. Ako ste tokom formalnog obrazovanja i odrastanja propustili da savladate pravopis i gramatiku, ako im niste pridavali značaj, ići će malo teže, ali daleko od toga da je kasno. Jedan moj kolega u tom smislu bio je prilično u deficitu, ali konstantnim radom na sebi, krppljenjem rupa koje je imao i konsultovanjem s brojnim knjigama, doveo je sebe u više nego pristojno stanje – posao mu je mnogo olakšalo to što je u startu ispunjavao stavku tri iz ovog poglavlja.

Čak i ako vam je početna pozicija dobra, neophodno je da uvek budete u toku s važećim pravopisom i s promenama koje se događaju. Stručna literatura uvek je korisno pomagalo – *Rečnik jezičkih nedoumica* Ivana Klajna brza je i efikasna alatka, a u vašoj kolekciji treba da imate i *Pravopis srpskoga jezika* (autori Mitar Pešikan, Jovan Jerković i Mato Pižurica). Poželjno je imati i *Veliki rečnik stranih reči i izraza* Ivana Klajna i Milana Šipke,

kao i *Pravopisni rečnik srpskog jezika*, takođe Milana Šipke. Siguran sam da će vam poslužiti.

Dalje, pošto svakako brojni među nama provode mnogo vremena na društvenim mrežama, na instagramu pratite profil *Dnevna doza pravopisa* – saznaćete dosta dragocenih sitnica, a mnogih se i podsetiti. Nemojte dozvoliti da sumnjate i pretpostavljate, da pišete o kontraverznim transferima, o košarkašu koji je višlje od suparnika, da govorite o Srpskom tenisu i o tome kako se fudbaler izvinuo posle grubog starta.

Shvatili ste već šta želim da vam poručim. Desiće se uvek poneki propust – lično mi je jezik vrlo važan još otkad sam bio dete, ali sam uspeo u jednom javljanju da kažem „dvojica Šveđanina”. Svi grešimo, ali secite to u korenu, neka se dešava što ređe.

Put do pismenosti može da bude spor, ali je uglavnom prohodan. S druge strane, stil je kategorija koja nije lako uhvatljiva. Ne može da se ode kod stiliste i da se primi stil, kao što reče Nebojša Glogovac u filmu *Kad porastem biću Kengur* – prepoznatljiv i za čitaoce atraktivan stil više je rezultat svih napora s ciljem da postanete najbolji novinar koji možete da budete. Moja osnovna preporuka za unapređenje stila, a neće škoditi ni pismenosti, jeste da mnogo čitate – ne mora svaka knjiga da bude Hese ili Andrić, ali gledajte da ne budu samo laka štiva. Čitanjem neprimetno obogaćujete rečnik koji posledično poboljšava stil.

Za nekog možemo da kažemo da poseduje izuzetan stil kada tekst kliži tako da se podteme unutar njega neprimetno nadovezuju jedna na drugu, kada osećamo celinu. Neminovno je i da se stil gradi godinama – iskustvo, vežbanje, brojni tekstovi, usvajanje novih znanja. Uporedite rane i zrele radove svog omiljenog novinara, garantujem da ćete uočiti razliku.

Osim čitanja, jedini konkretan savet koji mogu da dam za primamljiviji stil jeste knjiga *Rečnik sinonima* Pavla Ćosića i saradnika. U sportskom žargonu neka značenja neizbežno se ponavljaju, ali ona se mogu izraziti sa više reči. Meni se desilo sledeće – napisao sam tekst, primetio da sam pet puta ponovio reč *odličan*, a da sam već iscrpeo sinonime koji su mi u trenutku bili u glavi. Pomoć *Rečnika* donela je sledeće: izuzetan, izvrstan, vanserijski, vanredan, impresivan, savršen, poseban, nestvaran, majstorski, briljantan, vrstan, optimalan. I tako dalje, pa biraj. Vremenom vam se u glavu usadi i reč koja nije u mislima po automatizmu. Slično je bilo i sa *dominacijom*, koja je počela da me nervira jer su je novinari koristili i

gde treba i gde ne treba – *superioran* i *nadmoćan* u različitim kontekstima upotrebljivi su sinonimi.

Najbolji novinari imaju karakterističan stil – malo pustite talenat da buja, malo mu pomozite čitanjem i neka to bude početna tačka.

2. Temeljno poznavanje sporta (i *X faktor*)

Najveći broj novinara današnjice radi na internetu barem određeni deo svog vremena, mnogi i isključivo, i taj procenat se uvećava. Radeći na sajtu u smenama, vrstan sportski novinar (vidite šta radi *Rečnik*) mora da bude u stanju da napiše osnovnu vest o svakom sportu. Kada nam dolaze studenti na praksu, prvo im dajemo da pišu vesti iz sportova koje vole, ali ubrzo i o onima koje ne prate toliko – tu se pokazuju i snalažljivost i karakter.

Retki su, ako uopšte postoje, oni koji su stručni za sve sportove, svako od novinara ima uže polje specijalnosti – za mene su to košarka i tenis. U oblastima za koje je specijalizovan, novinar treba da bude sposoban da piše autorske tekstove i analize, kao i da radi dubinske intervjuje koji zalaze u suštinu materije. Preduslov za to jeste da ste sport *gutali* od malih nogu i da ga i dalje pratite temeljno. Čitajte tekstove već dokazanih novinara i kupite što više znanja u neformalnim razgovorima sa sportistima i trenerima.

Ono što će dati dodatni začim, miris i ukus tekstu, jeste široko opšte obrazovanje. Tekst će biti mnogo bogatiji uz povremenu referencu na knjigu, pesmu, istorijski događaj, slavnu ličnost iz prošlosti ili aktuelnost iz dnevnopolitičkog ili kulturnog života. Za to nema udžbenika, ali možete da trenirate sebe da budete radoznaliji. To je *X faktor* iz podnaslova.

3. Samokritika i spremnost da se prihvati kritika

Kako biste mogli da usvojite znanja i veštine potrebne da postanete vrhunski novinar, neophodno je da ugasite sopstvenu sujetu. To ne znači da ne cenite sebe, to ne znači nedostatak samopoštovanja, to samo znači da ste spremni da učite i da prihvatite da ne znate sve u startu. Taj segment izdvojio sam jer sam poznao novinare koji su sujetom kočili

svoje karijere i one koji su profesionalno brzo napredovali ostavljajući je po strani. Mnogo je onih koji su između te dve krajnosti – ljudi smo, svi imamo ego, ali kada prepoznate tu dilemu u sebi, učinite uslugu svom umu i telu i ne reagujte sujetno.

Samokritika je osnova – kao i u drugim segmentima života, čovek najbolje zna kada se nije trudio dovoljno i najintenzivnije oseća kada je svestan da može bolje. Budite iskreni prema sebi, to je početak.

Prihvatanje kritike ne znači panično hvatanje za glavu posle čitanja komentara ispod teksta ili na društvenim mrežama (o tome više u poglavlju o društvenim mrežama). To znači aktivno traženje saveta od onih novinara i od onih osoba čije mišljenje/rad uvažavate i za koje znate da vam misle dobro, zatim i promišljanje o tim savetima i kritikama i (prema sebi) poštena odluka – usvajanje, delimično usvajanje ili odbijanje.

Imao sam sreće da mi mentori budu Vladimir Novaković i Miloš Šaranović. Često se setim Vladinog odgovora kada sam mu poslao jedan od svojih prvih pokušaja u pisanju eseja za predmet Istorija političkih teorija na fakultetu: „Vidi, da skratim: ovo ti ništa ne valja. Iz pasusa u pasus napuštaš temu i na kraju se potpuno izgubiš u majklmurovskoj egzibiciji bez ikakvog realnog smisla. Pogledaj prilog, videćeš primedbe, jednu po jednu”.

Neće svi biti tako direktni kao gospodin Novaković, ali to je zapravo bilo otrežnjenje koje mi je bilo potrebno. Umesto da se uvredim, kao što se dešavalo da se neki uvrede kada im se otvoreno saopšti nepovoljno mišljenje o njihovim tekstovima, napisao sam esej ispočetka. Zašto? Bio sam iskren prema sebi – već sam znao da ne valja. Dalje, Vlada je novinar kojeg cenim i koji mi misli dobro – izdvojio je i vreme i trud da mi pomogne. To je pravilno razmišljanje u takvim situacijama, barem iz moje vizure. Dobio sam devet, da se pohvalim, a dubokog sam uverenja da takav stav ubrzava napredak – u mom slučaju je tako bilo.

Ne moraju to nužno da budu direktni saveti, nekada je dovoljno i da pažljivo posmatrate kolege kako rade i šta rade. Recimo, ono što se na engleskom zove *small talk*, ćaskanje čak i s onima koji vam nisu drugovi/poznanici, značajno je za novinara, a u početku mi nije išlo baš glatko. Šaranović je, s druge strane, ekspert u tome, i čovek visoke socijalne inteligencije – malo-pomalo, oslobađao sam se gledajući ga.

Naveo sam vam primere iz sopstvenog novinarskog života kako bih ilustrovao poentu – budite istinski otvoreni i spremni da se usavršavate. Što kaže moja mama: „Niko se nije naučen rodio”.

Sadržaj

PREDGOVOR

Perom profesionalca, srcem dečaka 7

ZAŠTO JE NASTALA OVA KNJIGA? 9

I PREDZNAJJE S KOJIM SE IDE U – NOVINARSTVO 13

1. Pismenost i stil 15

2. Temeljno poznavanje sporta (i X faktor) 17

3. Samokritika i spremnost da se prihvati kritika 17

II ALI VEST – VEST SE MORA ZNATI 21

1. Pisanje vesti – jasno, konkretno, bez umetničkog dojma 23

2. Opremanje vesti – sâm tekst ne znači gotov proizvod 26

3. Tačnost > brzina, ali 28

4. Rutina vas vodi u aljkavost, pazite 29

III NASLOVI – ZAŠTO SU VAŽNI I KAKO IH PISATI 31

1. Razmišljajte o naslovu, vredan je truda 33

2. Budite poštteni, ali ne i dosadni 34

3. Naslovi na društvenim mrežama – više slobode, ali pažljivo 38

IV UMETNOST INTERVJUA 41

1. Tehnike u toku intervjua 43

2. Redosled pitanja 48

3. Ton intervjua 49

4. Kad god je moguće – intervjua oči u oči 50

5. Drugi ugao 51

6. Pisanje intervjua 52

V IZJAVE POSLE UTAKMICE I KAKO POSTAVITI PITANJE	57
VI ODNOS SA SAGOVORNICIMA	63
VII AUTORSKI TEKSTOVI	69
1. Sagovornik-autor	71
2. Analiza sa sagovornicima	73
3. Samostalna analiza	74
4. Blog i „hibrid”	75
VIII DRUŠTVENE MREŽE.....	81
1. Značaj promocije sadržaja na društvenim mrežama	83
2. Društvene mreže kao izvor informacija.....	85
3. Lična promocija na društvenim mrežama	86
IX TEHNOLOGIJA SPORTSKOG NOVINARSTVA SA IVANOM MINIĆEM	89
1. Društvene mreže u modernom sportskom novinarstvu – strateški i aktivno	91
2. Fejsbuk, instagram, twitter – praktične preporuke.....	93
3. Clickbait naslovi i kako mediji mogu da promene paradigmu	94
4. Politikin zabavnik.....	97
5. Linkovanje – ka spolja i ka unutra	98
6. SEO – optimizacija za pretraživače.....	99
7. Zaključak	100
X KORISNI SAVETI.....	103
1. Praćenje utakmice „uživo”	105
2. Preuzimanje intervjua drugih kolega.....	106
3. Pazite se bukvalnog prevođenja.....	106
4. Bez fraza i najavljivanja.....	108
5. Timski igrač koji uvek doprinosi najviše što može	108

6. Komunikacija s menadžerima za odnose s javnošću	109
7. Važnost izvora.....	110
8. Udarna vest – grananje	111
9. Strast je strast, posao je posao	112
10. Na internetu je svako urednik.....	113

XI ANEGDOTE IZ ŽIVOTA SPORTSKOG NOVINARA..... 115

1. Kad prokrvariš na intervjuu s Karolinom Voznijacki	117
2. Pitaj dalje, to je tvoj posao – završni turnir Jadranske lige	117
3. Petosekundna priprema intervjua na primeru Davida Gofena.....	118
4. Ko ne traži, ne dobije – priča sa Simonom Halep	119
5. Neobjavljeni intervju – Mundobasket	120
6. Intervju s Bobanom Marjanovićem koji nije snimljen	120
7. Na putovanjima niste kralj – jurnjava za Andreom Agasijem na Rolan Garosu	121

XII SPORTSKI KOMENTATOR – 13 LEKCIJA NEBOJŠE VIŠKOVIĆA..... 125

1. Ćutanje je zlato.....	127
2. Plasirajte jedino adekvatne informacije	128
3. Pratite sliku.....	128
4. Budite spremni na sve, ali za gledaoca – sve je bajno.....	129
5. Mikrofon – vežbom i iskustvom od protivnika do prijatelja	129
6. Kako komentator da reaguje kada napravi grešku?	131
7. Unutar komentatorske kabine.....	131
8. Prenos sporta koji ne poznajete dobro	132
9. Priprema za prenos – budite mrav	133
10. Nema važnih i nevažnih utakmica.....	134
11. Komentator nikada ne može da bude svima po volji.....	134
12. Komentarisanje meča u kojem se pristrasnost očekuje.....	135
13. Komentarisanje u paru i sa stručnim konsultantom	136

XIII O POSLU KOMENTATORA I TV VESTIMA SA VLADIMIROM

NOVAKOVIĆEM 137

1. Različiti pristupi komentaranju u zavisnosti od sporta i prirode događaja..... 139
2. Greške komentatora..... 141
3. Priprema za prenos 142
4. Kako treba da izgledaju televizijske vesti? 144
5. Redosled vesti 146
6. Rečnik vesti..... 146
7. TV prilog – idealno trajanje i osnovni elementi 147

PRILOG – PRIMERI INTERVJUA I AUTORSKIH TEKSTOVA..... 149

- U jezgru košarke: 80 minuta s Bogdanom Bogdanovićem 151
- B92: Oči u oči s Novakom Đokovićem 166
- Manu 172
- Živopisna karijera Marka Kešelja u 60 iskrenih minuta..... 181
- Tajne Zvezdinog trenerskog tandema: Kako se gradio uspeh crveno-belih? 193
- Dete SFRJ na WTA turu: Hoćemo li na našem? Naravno!..... 201
- Oi, oi, oi: Na šampionskom fotografisanju s Novakom 203
- Hudini 206
- Priča o jednom TIMU – zato volimo košarku..... 210
- Ozi open: Totalni tenis Novaka Đokovića..... 213
- Real Madrid je prvak Evrope, i to je sasvim u redu 217

POGOVOR

- Spasavanje novinarstva 223

Hvala! 226